

הליכות עולם לוי

(חבקוק ג' ו')

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

פרשת ויקרא

זמן ר"ת	צאת השבת	חלקת נרות	לוח אור החיים
20:14	19:29	18:38*	י-ם
20:11	19:27	18:35	ת"א
20:13	19:28	18:37	חיפה
20:13	19:28	18:37	ב"ש

* לנוהגים 40 דק': 18:18

לדעת את ה'

להכנס עם כל גדולתו ומעלתו, עד שה' יקרא לו. ולהיפך אמרו שתלמיד חכם שאין לו אותה דעה נבילה טובה הימנו, ומדוע, שאמנם נבילה היא מסרחת וכולם יודעים את סרחונה וזוהררים מלעבור על ידה, ואילו זה מראהו כחכם אך הוא חסר דעה היאך להתנהג בין הבריות, ואפילו בינו לבין בוראו הוא יכול לחטוא בדעתו, וכ"ש בדברי תורתו שבלא דעת יפרשם שלא כהלכה ויתנהג בהם שלא כראוי כביכול מתוך רצון לשמור את התורה.

והנה כאשר נתבונן בכל המקומות שנאמר בהם קריאה מאת ה' אל בני אדם, נראה שרובם ככולם במשה, וכולם נאמרו בשבחו, כאשר עמד בסנה קרא לו ה', ובמעמד הר סיני הוזכר מספר פעמים, כולם במעמד של כבוד, מכבד ה' את משה בקריאה.

אבל צריך להבין מפני מה זכה לכך משה רבנו יותר מכל הצדיקים, ונראה מפני שמסר נפשו על התורה להבינה כראוי, ובכל מילה ומילה בתורה התעמק וחשב, הרי זו תורת ה' מה היא מלמדת אותי, איך מתי וכמה, והתבוננות ועמקות זו היא הדעת שאחז בה משה רבנו להבחין ולהתבונן בכל מעשיו, ולכן שיבחוהו חכמים במידה זו, ולזה מרמז המדרש שאומר כל תלמיד חכם שאין בו דעת, והיינו משה רבנו היה בו דעת שלימה ולכן זכה לויקרא ה', קריאה של חיבה, אבל כל תלמיד חכם שאין בו דעת, שעוסק בתורה אבל אינו לומד ממנה כל מצוה ומידה טובה היאך לעשותם ולקיימם, ואינה מנתבת את דרכיו, אין לו דעת נקרא, וכאדם שכזה ח"ו נבילה טובה הימנו, שהיא נבילה ומסרחת וכולם יודעים להתרחק ממנה, אבל מי שאין בו דעת מידותיו אינן מתוקנות על פי התורה ומעשיו הם על פי דעתו ולא דעת תורה, נמצא שמעשיו מקולקלים ויותר גרוע מנבילה שאין יודעים להתרחק ממנה.

והנה עוד בשבח הדעה אמרו רבותינו (ברכות ל"ג.), אמר רבי אלעזר כל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו. ונראה לבאר מכיון שיש בו דעה ומתבונן בשכלו שחנן אותו הבורא להתנהג בכל מקרה ופרט בעולם לפי רצון הבורא יתברך, הרי שהוא מקרב את הגאולה. והנה כך גם סדר הברכות והבקשות האמצעיות שבתפלה העמידה, בתחילה אנו מבקשים על הדעת, ולאחר מכן ממילא אם יהיו בנו דעת, נוכל לפרוש מן העבירות ולשוב בתשובה שלימה אל ה', ואם זאת נעשה ה' יסלח לנו, ויראה בעוניינו וימחה לגאולנו, ואז תהיה רפואה שלימה לכל מכותינו ולכל מאובינינו, ויברך את השנים הבאות עלינו לטובה, ואז כל שאר הטובות יתקיימו בנו, קבוצ' נדחים, והשבת השופטים, ובנין ירושלים וכו', והכל תלוי בדעת.

אחים יקרים, מתחילים אנו את חודש ניסן, שעליו אמרו חז"ל שהוא מסוגל לגאולה, וכמו כן ראינו שהדעה הנכונה והישרה מקרבת את הגאולה, ובעמקות זו גם תכלית הגאולה להוציא את הדעת מן הגלות, שכעת היא מעורבת ומבולבלת לכן אין יודעים להבדיל ישראל לאומות, ולכן אנו בגלות בין האומות, אבל הדעת הישרה מבחינה ומבדילה בין לעמים, ואז נצא מן העמים, ואדרבה העמים ידבקו בתורתנו ובמעשינו. ה' יזכנו במהרה בימינו.

בסימנא טבא פותחים אנו בספר חדש, ספר ויקרא, המדבר ברובו על כל עניני הקרבנות, אמנם כידוע שהתורה שלנו איננה רק ספר מצוות, אלא יש בה גם סיפורים שמתוכם אנו למדים המון הלכות ומוסר הנהגות ומידות טובות, ואמנם בספר ויקרא כמעט ואין כאלו, ובפרשתנו בודאי שלא, אמנם בכל זאת מפסוק הנראה לכאורה פשוט לימדנו חז"ל מוסר נפלא, היכול ללמדנו על כל חייו של האדם בכלל ובפרט על חייו של תלמיד חכם.

על הפסוק הראשון בו פותחת פרשתנו אמרו רבותינו במדרש (ויקרא רבה פרשה א פסקה טו): ויקרא אל משה וידבר ה', מכאן אמרו כל תלמיד חכם שאין בו דעת נבילה טובה הימנו, תדע לך שכן, צא ולמד ממשה אבי החכמה אבי הנביאים, שהוציא ישראל ממצרים ועל ידו נעשו כמה נסים במצרים ונוראות על ים סוף, ועלה לשמי מרום והוריד תורה מן השמים, ונתעסק במלאכת המשכן ולא נכנס לפני ולפנים עד שקרא לו שנאמר (ויקרא א) ויקרא אל משה. עכ"ל. רואים מדברי המדרש שיש סיבה וטעם לקריאת ה' אל משה, והיא מפני שהוא לא ניגש מעצמו הוצרך ה' לקרוא לו, ועל כך משבחים את משה רבנו שיש בו דעת, וצריך להבין מה הפירוש דעת, ומה שבחו של משה בכך.

וטרם שנבאר את הדברים נביא עוד מאמר חז"ל מוקשה, הנה אמרו רבותינו (ברכות ל"ג.), כל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו שנאמר, כי לא עם בינות הוא על כן לא ירחמנו עושהו. ומאמר זה מאוד קשה, וכי בגלל שאין לו דעה לא נרחם עליו, והלא אין הדבר תלוי בו אלא בגזרת הבורא יתברך שמחליט בעת יצירת הוולד מי יהיה טיפשו ומי חכם, וא"כ מוכרחים אנו לומר שהדעה הזאת תלויה באדם, ואם ירצה יכול הוא לקנותה, ואינה תלויה בגזירת הבורא.

וכן מוכח מדברי חז"ל (בדרים מ"א.) שפירשו שלא נקרא "חסר כל" אלא מי שאין לו דעה, ואין עני אלא בדעה, ומסיימת הגמרא שבארץ ישראל היו אומרים על הדעה, שמי שיש בו דעה יש בו הכל, ומי שאין בו דעה אין בו כלום, וכן היו אומרים שמי שקנה את הדעה לא חסר לו דבר, ומי שלא קנאה אז הוא לא קנה כלום. ורואים שוב גם ממאמר זה שהדעה היא דבר הנרכש ותלוי ברצונו של האדם, שאחרת איזה טענה יש לנו על בני החסרים ממנה על כך שלא קנאוה.

ונוסיף הקדמה קצרה, שהדעת הוא כח שלישי (חוץ מהחכמה והבינה) במח שתפקידו להבדיל ולהבחין בין הדברים, ולכן כאשר יש קושיא צריך את הדעת לחלק ולישב את הדברים (עין ברש"י חגיגה י"ב. ד"ה דעת), ולכן הוא נמצא באמצע בין החכמה והבינה, ובכל מקום שצריך דעה הוא להבחין בין שני דברים הנראים דומים בהשקפה ראשונה אבל יש חילוק ביניהם, אם זה קושיא בין שני מאמרים, או סתירה בחיים בין כל מיני דברים שאנו רואים, ומעתה נאמר שהדעה שמדברים עליה חז"ל בשבח מי שיש בו אותה, היא הדעה שיש לו לאדם להבחין בין מה לומר ומה לא לומר, מתי לומר ומתי לא, למי לומר ולמי לא, וכן הלאה, [ובלשון העם דעה זו קרויה טאקט], ונלמד את זה דוקא מדברי המדרש שבו פתחנו, שכן שיבחו את משה שידע לא

מחנות לוח ניסן
מכסים וימונים
לכתיבת נטות ושיחות
077-2233565

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

הליכות וזהלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג).

הליכות לימי ניסן

ימים יהיה כחשבון ט"ל, כי טל אורות טלך. (מועד לכל חי סי' א' אות ה')

ה. אמרו רז"ל (פסחים ו'). שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלושים יום, וכן נפסק בשו"ע (סי' תכ"ט סעי' א'). והגם שהעלו הפוסקים (כמבואר בשו"ת יב"א סי' כ"ב, ע"פ דברי הב"י) שאין חיוב להניח כל לימודיו שעסוק בהם ולעסוק בהלכות הפסח, מ"מ לא יעבור מלהיות עוסק בהלכות הפסח הנצרכים לו, אם מתעסק באפיק מצות ילמוד הלכותיהם והלכות חלה שידע להפריש כהלכה, ואם צריך להגעיל כלים ילמוד הלכות הגעלת כלים, וכל אדם צריך ללמוד הלכות כשרות המזון לפסח והלכות ליל הסדר, שהם נצרכים לכל אדם. ואם הוא מוסר שיעורים לרבים צריך לעסוק בכל הלכות הפסח המצויות כדי להשיב לשואלו דבר. (שם).

ו. ומן הראוי לשים נגד עיניו דברי הרב חסד לאברהם זלה"ה, כי בכל שנה שלשים יום קודם הפסח הקב"ה עושה לישראל משוא פנים ברוב חסדיו, ומתחיל להוציא נפשותם מהיכלות הטומאה מעט מעט, שעור חלק אחד משלשים בכל לילה, באופן שבליל ביעור חמץ כל פושעי ישראל עומדים בפתח מהיכל החיצון, ובליל פסח אין נכנסים כלל ועיקר, וכלם פטורין, מבני חורין. ונתפרסם טוב טעם למה שאמרו רז"ל בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל, כי בניסן הם מוכנים, שכבר בשלשים יום קודם הפסח יצאו חלקי נפשם אשר היו בהיכלות הסטרא אחרא, ובליל פסח הם בני חורין, והם מעותדין לגאולה. (לב דוד להחיד"א פרק ל'). ובזה יבואר החיוב שישנו על כל אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, שכן באמת בימים אלו הוא יוצא משעבוד יצרו, ואין ספק שהכל לפי הכנתו של אדם, כך יזכה לגאולה.

ז. אמרו רז"ל (ברכות מ"ג): היוצא בימי ניסן ורואה אילנות מלבליים מברך: שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות ליהנות בהם בני אדם, וכך נפסק להלכה בשו"ע (סי' רכ"ו). וזרזים מקדימים למצוות ומברכים מיד בראש חודש ניסן, ועדיף לברך בר"ה ביחיד מאשר ברוב לאחר זמן. (חזו"ע, פסח עמ' כ"ד). ומאד יתעצם בכונתו בברכה זו, שהיא לתיקון הנשמות שהם מגולגלות בעצי השדה והעשבים בזמן הזה, ויבקש עליהם רחמים. (מורה באצבע להחיד"א אות קצ"ט). הברכה הינה על אילנות המלבליים, ואילן שנשרו ממנו כל הפרחים אסור לברך עליו (חזו"ע שם עמ' כ"ו), ולענ"ד נראה שאפילו נשאר עליו כמה פרחים כל שאין הבלבוב ניכר לעין וצריך לחפש אחריו, אין ראוי לברך על אילן כזה, שעיקר הברכה היא על שמחת הלב הנגרמת לאדם מראית הבלבוב ויופי הבריאה, אבל כאשר רואה כמה עלים בקושי, אין כאן שמחת הלב.

א. ראש חודש זמן כפרה הוא, וראוי לאדם שיפשפש במעשיו ויהרהר בתשובה, ונוסף על זה מה שערב ראש חודש הוא כמו יום כפורים קטן שראוי להתענות וללקות ולעשות במעשה תשובה גמורה, על כן ראוי לכל אחד מישראל להרהר בתשובה ולתקן מעשיו. (השל"ה הקדוש, פסחים, נר מצוה אות א'). ובפרט בחודש ניסן נפתחים טללים לברכה בעולמות העליונים, ומהם בעולם התחתון אשר משפיע כל שפע טוב לזון ולפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כנים. ואף מי שלא נהג להתענות כל ערב ר"ח, לו בכח יגבר איש להתענות ערב ר"ח זה לתועלתו ולתועלת נפשו לבלתי יאבד טובה הרבה. כי יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה. (חמדת ימים פסח פרק א').

ב. החודש הזה לכם הוא ראש חדשים וההויה השולטת בה היא הויה כסדרה היוצאת מר"ת ישמחה השמים ותגל קארץ, לפיכך היא נקודה בניקוד ראשי תיבות אלו, וצריך לכוונה בחתימת ברכה רביעית של מוסף ראש חודש זה, וגם יכוין באהיה כסדרו. (משנת חסידים, ניסן אות א'). והיינו כשחותם פרוץ אָתָה ה' מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְיִרְאֵי חֻדְשִׁים, באומרו שם ה' יכוין יְדוּךְ אֶתְּךָ.

ג. כתוב בזוהר הקדוש (ח"ג דף קצ"ו ע"ב) שבימי ניסן ישנם נשמות העומדות על גבי חומות גן עדן ומשבחות לה' ומתפללות על חיי בני ישראל, מפני שבימים אלו כל ישראל עסוקים במצוות. ומה גם שבימים אלו ישנם עילוי לנשמות המגולגלות בצומח לעלות לבחינת החי (כמבואר בשער הגלגלים הקדמה כ"ב), וגם מטעם זה תיקנו בימי ניסן ברכת האילנות, לתקן את אותן נשמות כידוע. ובודאי שמפני אלו הסיבות נהגו לומר תפילה לעילוי נשמות בימי ניסן (כמבואר במנהגי בית אל אות מ"ט), והיא המופיעה בכל הסדורים, וגם הבא"ח תיקן (בספרו לשון חכמים ח"א סי' ט"ז) לומר תפילה לעילוי נשמות בימים אלו, וכתב שיאמרוהו מא' בניסן עד כ"א בו, [כנראה ע"פ טעמו של הזוהר שישראל עסוקים במצוות, וימים אלו הם זמן עיסוקם במצוות מיוחדות לכבוד הפסח, משא"כ בצאת הפסח], וטוב לאומרה לעילוי נשמת קרוביו.

ד. מנהג טוב לקרות בכל יום ויום פרשת הנשיא של זה היום, כי כל נשיא ונשיא היה לו סודות גדולות אשר המשיכו שפע הרוחניות כל אחד לשבטו כל ימי עולם. ובקריאת הפרשה הוא מעורר קדושת היום, וביום י"ג בניסן נראה לי לקרות פרשת בהעלותך עד כן עשה את המנורה, והוא נגד שבט לוי. (השל"ה הקדוש, פסחים, נר מצוה אות ו').

ז. וטוב ליתן מראש חדש ניסן עד ערב פסח לאחר קריאת סדר הנשיא שלש פרוטות לצדקה, בעד מנוחת אביו ואמו או שאר קרובים, או בעד כל נפשות מתי ישראל, ועל ידי זה שיכוין בנתינה זו יעשה חסד עם החיים והמתים, והם שלש פרוטות כנגד נפש רוח ונשמה שלהם, ובצירוף י"ג

